

ESTUVE AQUI Y ME ACORDÉ DEL “PASSEIG DE VINAROS”

*Una mirada sobre la cultura, la fotografia, el turisme
i l'urbanisme*

Paula Moliner Brau

**Aquest article s'emmarca dintre del projecte expositiu Vinaròs.jpg. La mirada fotogràfica de la gent del poble.
Publicat en el primer número de la revista Búnker (Espai Deformes, Vinaròs).*

L'Anna Pacheco, en el seu llibre *Estuve aquí y me acordé de nosotros. Una historia sobre turismo, trabajo y clase*, esmenta que les vacances i la manera de gaudir d'aquestes configura la identitat de l'individu. Reflexionant sobre que el turista viatja per oblidar-se de qui realment és, jo no podia parar de pensar en el nostre poble: Vinaròs. En els darrers anys, Vinaròs ha destacat pel seu alt atractiu turístic. Així doncs, mentre la gent del poble aprofitem qualsevol pretext per a fugir del nostre entorn i carregar piles, Vinaròs és seleccionada pels turistes per a convertir-se en el seu oasi mediterrani.

LA QÜESTIÓ ÉS: DE QUÈ FUGIM QUAN SORTIM DE CASA?

Fugim perquè busquem l'oci en altres parts? Fugim perquè volem descansar? O tal volta fugim perquè busquem allunyar-nos de la feina? Mes, si això fos cert, per què no prenem el nostre poble com un entorn dormitori? Per què no n'evitem la gentrificació?

Actualment, ens trobem immersos en una societat globalitzada on de vegades oblidem les nostres arrels. Oblidem que sense els nostres espais de la infància, sense la nostra gent i sense els nostres costums, no seriem la persona en què ens hem convertit. Estem desatenent Vinaròs, el nostre entorn més directe, i cada volta fem el nostre espai més impersonal deixant que altres esdevinguin amfitrions d'un habitatge que no coneixen.

En un intent de tornar a habitar els nostres carrers, els nostres bancs... en fi, de reconquerir els nostres indrets, de fer recordar i tornar-se a emocionar, una ensopega amb la fotografia. Aquesta és un vessant de l'art que captura i registra les visions que tenim els éssers humans, les quals són antropològiques i subjectives. Cal destacar que una fotografia té com a mínim dues mirades: la del subjecte que ha realitzat la fotografia i la d'aquell subjecte que l'observa amb posterioritat (i acaba convertint-se en un ésser particip de la fotografia).

Aquest corrent artístic avui en dia està considerablement desenvolupat, ja que encaixa molt bé amb la immediatesa de la manera de viure del segle XXI. Travessem un moment vital en què s'està relegant l'emmagatzematge de la memòria visual a les pantalles, en què hi ha un fervor per conservar qualsevol instant. Per exemple, les instantànies de les vacances, les quals no tardem a publicar en les xarxes socials, tal com demostra la influenciadora Amarillomacrame en el seu perfil d'Instagram (**fig. 1**).

Fig.1. Apurando los últimos días de vacaciones, per la influenciadora Amarillomacrame.

En qualsevol cas, si els guiris poden fer una col·lecció fotogràfica de les seues vacances a Vinaròs, per què no ho podem fer nosaltres, els vinarossencs? Així doncs, com a vinarossenca de soca-rel i ales, m'he pres la llicència de crear una xicoteta col·lecció de fotografies-records del meu poble: Vinaròs.jpg. Les instantànies mostren la mirada de la gent, la qual té un vincle personal amb Vinaròs (potser perquè viu, treballa o estiueja a la ciutat, etc.). Al mateix temps, aquests artistes fotògrafs han capturat (inconscientment) el canvi de l'escenari de la ciutat vinarossenca amb el pas dels anys. Per tant, totes aquestes mirades habiten i fan perviure l'espai. Per a aquest article, he elegit com a fil conductor un espai emblemàtic: el passeig marítim de Vinaròs.

Entre les primeres fotografies recol·lectades del passeig, s'observa que aquesta construcció sorgeix al llarg del segle XX, perquè el creixement de la ciutat i la seua activitat va fer necessària la delimitació de l'urbs amb la mar. Atesa la seua longevitat, el passeig ha sofert diverses reformes urbanístiques. Destaquen els anys seixanta, quan la zona dedicada als vianants era mínima perquè els automòbils circulaven per gran part de l'indret (**fig. 2**). Paral·lelament, tal com mostra la **fig. 3**, la gent del poble no dubtava a jugar al mig del carrer.

Fig.2. El trànsit del passeig, 1960.

Fig. 3. Jugant al passeig, 1960.

Als anys setanta, arran de l'assassinat de Carrero Blanco i de la mort de Francisco Franco, de la persistent agonia del feixisme, de la legalització del Partit Comunista i de l'entramat d'una societat encara adolorida i reclosa, els més joves decideixen trencar els motlles. Influenciats per la cultura hippy i l'underground, s'esdevé la revolució sexual espanyola. La llibertat es feia patent amb l'entrada de milers de turistes a les costes, que descobrien "el país de les tres S: sex, sea and sun". Per exemple, n la postal de la portada s'observa la platja del Fora Forat (en aquell moment, de pedres) plena de gom a gom, tot i que la imatge no es distingeix molt d'aquest darrer estiu.

Arran de la figura de l'alcalde Francisco Balada, en els anys vuitanta es va habilitar una reforma que va afegir un ampli espai per als vianants, el qual es trobava al mig de dos carrils de cotxes. El canvi es va esdevindre com a motiu de la nova mentalitat de la societat, la qual valorava la salut i les noves activitats quotidianes, com el fet de passejar. Ens ho il·lustra la **fig. 4**, on es veuen dos xiquets posant enfront de la càmera. Endemés, destaca que la zona de la platja estava delimitada de la zona del passeig per una barana de pedra massissa (**fig. 5**), i així es diferenciaven els dos espais de manera aclaridora: el dels automòbils i el dels vianants.

Serà Vicente Guallart qui dissenyarà el nou passeig marítim en 2004, el qual no serà construït fins a 2007. La nova arquitectura modernista s'esdevé per l'auge turístic que rep Vinaròs en la dècada dels 2000. Ara, el passeig comença a ser un espai de retrobaments familiars, allotja les cèlebres maratons populars, envaïm la platja amb els sopars a la fresca i amb activitats d'oci, com escultures d'arena, etc. És a dir, a poc a poc els vinarossencs conquerim el poble i el fem nostre (**fig. 6, 7 i 8**).

Fig. 4. De passeig, 1980.

Fig. 5. De dinar, 2003.

Fig. 6. Marató Popular de Vinaròs, 2005.

Fig. 7. Sopar a la platja, 2005.

Fig. 8. Escultures d'arena al passeig, 2005. Sebastián Segura.

Per tant, s'observa que l'objectiu de les obres pretenia propiciar: un accés a la platja més fàcil, un urbanisme modernista integrat a través dels fanals rojos, potenciar l'espai dels vianants i dels ciclistes, habilitar una zona de vianants que permetés caminar o anar en bici al llarg de la costa i, en definitiva, crear un passeig marítim on els restaurants i els chiringuitos estiguessen a primera línia de la platja (fig. 9, 10, 11 i 12).

Fig. 9. Amb les bicicletes, 2011. Manuel Sánchez. / Fig.10. El tete no comparteix el gelat, 2022. Paula Moliner Brau. / Fig.11. A posar-se morenes, 2024. Paula Moliner Brau. / Fig.12. Con las amigas de Vitoria en els Oscars, 15 de julio de 2025, BeReal per Naia Beraiz.

Arran dels canvis del passeig, també es pot veure com va adequant-se la platja del Fortí: als anys seixanta es tractava d'una platja de pedres; no serà fins al 2000 que faran una platja d'arena; i l'any 2023 es van remodelar els tres espigons per adequar el seu accés i gaudi. A més, a finals d'agost del 2024 es va inaugurar (envoltada de moltes crítiques) la famosa passarel·la que connecta el passeig amb la costa nord (fig. 13). D'altra banda, avui en dia un llarg carril bici ha estat combinat amb un pas subterrani per als cotxes que connecta amb un pàrquing sota terra i així es prioritza l'espai del vianant. Al mateix temps, l'arquitectura del passeig coexisteix en edificis residencials, restaurants, diversos bars on fer la cervesa i unes braves, una gelateria molt dolceta, un pub on sortir de festa els dissabtes i una llegendària bolera. Tothom sap de quins establiments estic parlant, veritat?

Fig. 13. Audrey i Aníbal van a veure la nova pasarel·la, 21 d'abril de 2025, per Aníbal Romero.

Igualment, es pot veure com la mirada fotogràfica respecte als retrats a la platja pràcticament no ha canviat des dels anys setanta fins a l'actualitat, perquè encara es continua utilitzant la mateixa regla de composició (on de fons ix el passeig marítim) o fins i tot les mateixes formes de mirar a la càmera i posar (**fig. 14, fig. 15, fig. 16 i fig. 17**).

Fig. 14. La platja del Fortí amb pedres, 1975.

Fig. 15. Primer dia de platja, 1978. Isabel Oliver Foix.

Fig.16. Pare i filla a la platja, 2002. Beatriz Brau Checa.

Fig.17. Madrilenyas de vacances, 2003.

L'exemple més clar el tenim en les següents instantànies (fig. 18 i 19): divuit anys després, aquestes dones continuen gaudint de l'estiu al mateix indret. El grup d'amigues anomenades carismàticament Las Chicas de Oro porten mitja vida estiuant a Vinaròs. Dues d'elles, tot i ser en un principi turistes, s'han convertit en unes vinarossenques establertes a la ciutat. La seua identitat de turista ha passat a ser la d'habitant, perquè amb la seua forma d'habitar l'espai han sigut participants de la creació de la identitat del poble. Això ocorre quan un turista s'interessa per construir-se un lligam amb la ciutat parlant amb els vinarossencs, assistint a les festes locals, aprenent la nostra llengua...

Fig.18. Las Chicas de Oro I, 2006. Beatriz Brau Checa.

Fig.19. Las Chicas de Oro II, 2024. Paula Moliner Brau.

Les fotografies demostren que l'espai va ser, és i serà nostre, de la gent del poble: l'espai és per a qui l'habita.

I TU, COM HABITES EL PASSEIG DE VINARÒS?

Vinaròs.jpg